

Motion till riksdagen 2025/26:4191

av **Annika Hirvonen m.fl. (MP)**

med anledning av prop. 2025/26:261 Utökade befogenheter för Skatteverket inom folkbokföringsverksamheten

Förslag till riksdagsbeslut

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen skyndsamt bör återkomma med förslag som säkerställer att personer som är bosatta i Sverige men saknar stadigvarande bostad eller praktisk möjlighet att ange en folkbokföringsadress kan folkbokföras på ett rättssäkert sätt och inte av detta skäl förlorar tillgången till rättigheter och samhällsservice som är knutna till bosättning i Sverige, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.
2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör återkomma med en fördjupad analys av hur de utökade kontrollbefogenheterna inom folkbokföringsverksamheten påverkar den personliga integriteten och principen om likabehandling, särskilt för personer i social utsatthet och personer med utländsk bakgrund, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.

Motivering

En korrekt folkbokföring är avgörande för att bekämpa välfärdsbrottslighet, identitetsmissbruk och organiserad brottslighet. Miljöpartiet delar uppfattningen att samhället behöver bättre verktyg mot handel med adresser, falska identiteter och medvetet oriktiga uppgifter i folkbokföringen. Det är viktigt både för tilliten till välfärdssystemen och för att myndigheter ska kunna fatta korrekta beslut.

Folkbokföringens betydelse för den enskildes rättigheter

Samtidigt får skärpta kontrollregler inte leda till att människor som redan befinner sig i stor utsatthet faller ur samhällssystemen. Folkbokföringen är inte enbart ett register.

Den är i praktiken en nyckel till möjligheten att ta del av samhällsservice, få kontakt med myndigheter och utöva rättigheter som följer av att vara bosatt i Sverige. För personer i hemlöshet, personer som lever på härbärgen, i tillfälliga boendelösningar, i skyddade eller mycket instabila boendeförhållanden kan kravet på en folkbokföringsadress bli ett moment 22, där de är bosatta i Sverige, men saknar en faktisk adress som på ett enkelt sätt kan användas i folkbokföringen.

Redan i dag finns bestämmelser som gör det möjligt att i vissa situationer folkbokföra en person utan att bosättningen knyts till en viss fastighet. Det löser dock inte hela den praktiska problematiken. Tillämpningen behöver vara likvärdig över landet, rätts-säker för den enskilde och tydlig för både Skatteverket, kommuner, socialtjänst och andra berörda myndigheter. Det får inte vara så att den som saknar bostad också riskerar att förlora sin administrativa existens i samhällets system.

Regeringens proposition fokuserar i huvudsak på kontroll, straffansvar och biometrisk uppgifter. Det är i sig viktiga frågor, men propositionen saknar ett tillräckligt socialt och rättssäkert svar på vad som ska gälla för personer som inte försöker fuska med folkbokföringen, utan som på grund av hemlöshet eller annan utsatthet saknar en adress att folkbokföra sig på. Den gruppen måste kunna skiljas från personer som medvetet använder felaktiga adresser för brottslighet eller vinning.

Kontrollbefogenheter, integritet och likabehandling

Propositionen behöver också ses i ljuset av en bredare utveckling där folkbokföringen i allt högre grad används som ett kontrollinstrument. Det är särskilt problematiskt när kontrollen riskerar att slå olika mot olika grupper. Förslagen om behandling och jämförelse av biometrisk uppgifter innebär i praktiken att personer som har eller har haft kontakt med migrationsmyndigheterna, personer med samordningsnummer och personer vars identitet oftare ifrågasätts av myndigheter kan bli föremål för mer långtgående personuppgiftsbehandling än andra. Även om reglerna formellt är generellt utformade finns det därför en uppenbar risk att integritetsskyddet i praktiken blir svagare för personer med utländsk bakgrund.

Miljöpartiet ser med oro på denna utveckling. Regeringens politik präglas återkommande av ett misstänkliggörande av människor som invandrat till Sverige eller som har utländsk bakgrund, och på område efter område görs större skillnad mellan människor i fråga om rättigheter, kontroll och myndighetsbehandling. En korrekt folkbokföring är viktig, men den får inte bli ett verktyg för att stegvis urholka likabehandling och integritetsskydd. Samma utgångspunkt måste gälla för personer i hemlöshet eller annan utsatthet: människor som faktiskt är bosatta i Sverige ska behandlas som rättighetsbärare, inte som administrativa problem eller riskobjekt.

Detta är också skälet till att regeringen bör återkomma med förslag som säkerställer en rättssäker ordning för personer som är bosatta i Sverige men saknar stadigvarande bostad eller praktisk möjlighet att ange en folkbokföringsadress. När staten stärker sina kontrollbefogenheter måste den samtidigt säkerställa att kontrollen inte leder till att redan utsatta grupper förlorar sin faktiska tillgång till rättigheter, samhällsservice och skydd för den personliga integriteten.

Regeringen bör därför återkomma med förslag som säkerställer en fungerande ordning för personer som är bosatta i Sverige men saknar stadigvarande bostad eller praktisk möjlighet att ange en folkbokföringsadress. En sådan ordning bör bland annat

klargöra hur folkbokföring på kommun eller annan särskild lösning ska användas, hur kontaktvägar till myndigheter ska säkras och hur samverkan mellan Skatteverket, kommuner och socialtjänst ska utformas. Utgångspunkten ska vara att den som faktiskt är bosatt i Sverige inte ska förlora tillgången till rättigheter och samhällsservice enbart därför att personen saknar en egen adress.

Annika Hirvonen (MP)

Leila Ali Elmi (MP)

Ulrika Westerlund (MP)

Nils Seye Larsen (MP)

Janine Alm Ericson (MP)

Mohamed Yassin (MP)